

Insamlingsstiftelsen IFS Rådgivningscentrum

Fler nybyggare efterlyses

**Rapport om svårigheter för invandrare att starta företag i
Sverige**

Stockholm
2007-03-15

Om Insamlingsstiftelsen IFS Rådgivningscentrum

Insamlingsstiftelsen IFS Rådgivningscentrum startades som Internationella Företagarföreningen i Sverige, en ideell förening, i Stockholm 1996. Syftet med verksamheten var och är fortfarande, att hjälpa invandrare med att starta och utveckla företag i Sverige. IFS arbetar med att förbättra villkoren för invandrarföretag, ger service till medlemmarna, bygger nätverk, utvecklar informationsmaterial etc. Bland IFS kunder finns både personer som vill starta företag och sådana som redan har ett företag. Det som gör IFS unikt är att våra företagsrådgivare representerar mångfalden i samhället och ska, bl.a. genom sin språkkompetens, motverka de svårigheter invandrare kan ha gällande språk samt lagar och regler i det svenska samhället. IFS finns idag på 18 platser i landet och har totalt 32 anställda, som ger rådgivning på 28 olika språk.

IFS har i uppgift att främja invandrarföretagandet i Sverige genom att:

- Stimulera till ökat företagande bland de olika invandrargrupperna
- Öka kompetensen hos de enskilda invandrarföretagarna
- Verka för att förbättra klimatet för invandrarföretagen
- Initiera projekt med syfte att skapa nätverk mellan invandrarföretag och andra företag och organisationer.

I Sverige lever i dag ca 1,8 miljoner människor med rötter i andra delar av världen. Att den gruppen är mer benägen att starta företag än resten av befolkningen, kan ingen studie utvisa. Däremot har de flesta från första generationen i denna grupp specifika problem vid uppstarten av nya företag eller expansion av befintliga företag (enligt Svensk Handels undersökning om invandrarföretag år 2000 och Nuteks studie om marginalisering och integration år 2001).

Största hindren för de flesta i målgruppen är kontakter med finansiärer och kapitalanskaffning. De nya svenskarna har helt enkelt inte samma förutsättningar. Detta beror på många faktorer, men främst handlar det om kunna presentera sin affärsidé och sin affärsplan på ett övertygande sätt. Något som försvåras i.o.m. språkliga brister och begränsade kunskaper om det regelverk som styr företagandet i Sverige. Trots ovannämnda svårigheter finns det idag c:a 70 000 invandrarägda företag i Sverige. Vart femte nytt företag som startas, startas av en person med invandrabakgrund och sammanlagt sysselsätter dessa idag c:a 250 000 personer. De finns representerade inom hela den svenska ekonomin, med många framgångsrika profiler och koncept.

För att förbättra klimatet avseende invandrarföretagen och, i enlighet med IFS policy, lyfta fram de goda exemplen inom målgruppen, initierade IFS priset Årets Nybyggare redan år 1999. Avsikten är att priset ska gå till en person med invandrarbakgrund som, trots hinder och dåliga förutsättningar, har startat eget och bidragit med tillväxt i det nya landet. Sedan år 2000 står Hans Majestät Carl XVI Gustav som prisets beskyddare.

Sedan maj 2004, verkar Stiftelsen IFS och ALMI företagspartner för att integrera IFS rådgivningsverksamhet i ALMI:s struktur. Integrationsprocessen mellan de två strukturerena är i sin slutliga fas och synergieffekterna av det här arbetet är många, inte minst att underlätta invandrarnas möjligheter att finansiera sina företagsstarter och expansion.

Fakta om entreprenörer med invandrarbakgrund och deras företag

Den statistik som finns redovisad om entreprenörer med svensk bakgrund, entreprenörer med invandrarbakgrund respektive företagare födda utomlands är inte alltid totalt överensstämmande med andra statistikuppgifter från andra källor. För att få en uppfattning om hur förhållandena ser ut har ändå en del uppgifter valts ut. Siffrorna bör dock inte uppfattas som absoluta.

- Det finns idag c:a 70 000 invandrarägda företag i Sverige
- Var femte nyföretagare har invandrarbakgrund vilket är ungefär samma andel som personer med invandrarbakgrund utgör i befolkningen.
- Företag ägda av personer med invandrarbakgrund sysselsätter c:a 250 000 personer
- Det finns c:a 43 000 utlandsfödda personer som är företagare. Detta ger en företagandandel på cirka 11 procent bland samtliga sysselsatta utlandsfödda personer, vilket är något högre än i befolkningen som helhet.
- Företagare med invandrarbakgrund är överrepresenterade i branscherna handel, hotell och restaurang samt transport och kommunikation medan de är underrepresenterade i branscherna tillverkningsindustri och byggverksamhet.
- De senaste åren har 18-20 procent av antalet nystartade företag, startats av personer med invandrarbakgrund. För personer födda utomlands är andelen bland nyföretagarna ungefär 12 procent.
- Nystartade företag som drivs av personer med invandrarbakgrund står för ungefär 20 procent av det totala antalet anställda i nystartade företag. För nystartade

företag som drivs av personer födda utomlands är andelen ungefär 13 procent .

- Nyföretagandet ökar bland invandrare.
- Arbetsmarknadssvårigheter verkar vara en viktigare drivkraft in i företagandet för personer med invandrabakgrund än för övriga, om än inte den viktigaste.
- I genomsnitt är c:a 55 procent av de företag som startas fortfarande aktiva efter tre års verksamhet. Företag som startas av utrikes födda har kommit ikapp och ligger nu på samma nivå som andra företag.

Omvärldsanalys

Flera studier som de senaste åren genomförts, har kommit till liknande slutsatser, med något skilda utgångspunkter. Opinionsinstitutet Temo, statliga Nutek, Nya jobb & företags undersökning och Länsstyrelsen i Stockholms läns rapport ger en någorlunda sammanfattande bild av situationen för personer med invandrabakgrund med ambition att starta ett eget företag:

Temo har på uppdrag av Svenskt Näringsliv genomfört telefonintervjuer med 300 företagare med invandrabakgrund som är medlemmar i IFS, om hur det är att starta, driva och expandera företagande i Sverige. Intressant att notera är att företagarna upplevde det som svårt att få lån och kunder i samband med uppstarten, och att informationsproblem och byråkrati gav problem med myndigheter. För de som försökte få sitt företag att växa var skattetryck och finansiering de största hindren. Respondenterna ansåg sig bra bemötta av kunder och leverantörer, men mindre bra bemötta av banker.

På Regeringens uppdrag har Nutek genomfört en rapport som visar utrikes föddas finansieringssituation i samband med start och utvecklingsfaser av företagande. Rapportens resultat visar att flera olika finansieringskällor används vid start och drift av företag. Företagare födda utomlands upplever i större utsträckning än övriga grupper att tillgången till extern finansiering hindrar en expansion av verksamheten. Utrikes födda företagare beviljas också lån och krediter i lägre utsträckning än inrikes födda företagare. Nutek har tre olika förklaringsfaktorer: individcentrerade faktorer, faktorer som relaterar till de aktörer som företagare kommer i kontakt med, t.ex. banker och andra finansiärer samt faktorer på systemnivå.

I studien ”Myten om invandrarföretaget”, som grundar sig på en enkätundersökning, jämförs så kallade invandrarföretag med företag som drivs av etniska svenskar. Invandrarföretagen skiljer sig något från genomsnittet bland företagen i landet bland

annat beträffande branschval. Personerna bakom dessa företag har högre formell utbildning än genomsnittet, men mindre relevant yrkeserfarenhet. Medelåldern är relativt låg vid uppstarten av företaget men flera har företagarbakgrund. Företagare med utländsk bakgrund har ofta sociala nätverk med landsmän och får mycket hjälp ifrån familjen. Dock är de med i företagsnätverk i mindre utsträckning än etniska svenskar. Dessutom märks ett visst mönster av att färre invandrarföretagare lånar i bank och att deras kontakter med bankerna upplevs som negativa. Studien visar också att drivkraften för personer med invandrarbakgrund att starta eget företag allt oftare bottnar i arbetslöshet – att starta eget har blivit ett alternativ till arbetslöshet.

Länsstyrelsen i Stockholms län tar i rapporten ”Entreprenörer utan kapital” upp olika delar av entreprenörskap, bland annat finansiering för entreprenörer med utländsk bakgrund. I rapporten dras en hel del slutsatser: Att starta företag på grund av arbetslöshet eller risk för arbetslöshet är vanligare bland personer med utländsk bakgrund, i synnerhet för personer födda utomlands. De flesta entreprenörer med utländsk bakgrund är välutbildade, men arbetar ändå i låglönebranscher. Utrikes födda företagarnas situation framstår som dramatiskt sämre jämfört med svenskars, bland annat när det gäller att få finansiering till sin affärsidé och sitt företag, att teckna kontrakt för affärslokaler och teckna försäkringar. Det upplevs som alltför krångligt att söka lån ur fonder och fonderna finner det heller inte intressant att låna ut till små entreprenörer. För att få tillgång till kapital tas ofta hjälp från släkt och vänner i Sverige och i hemlandet. En undersökning bland entreprenörer med invandrarbakgrund visar efterfrågan på någon typ av räntefri fond, riktad rådgivning och information för att kunna starta ett företag.

Rapportens syfte

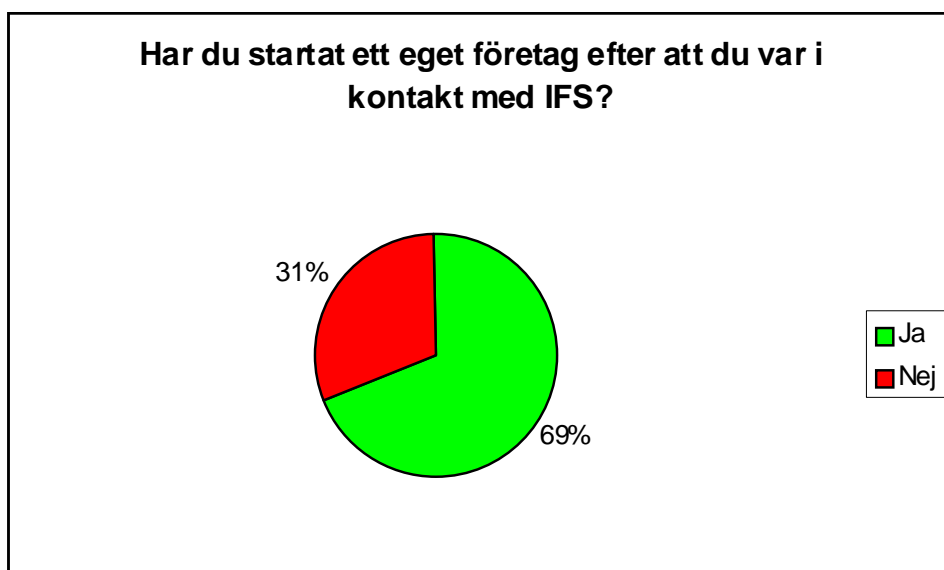
Mot bakgrund av den omvärldsanalys som ges ovan, vill IFS med denna rapport, och utifrån flera aspekter, belysa vad som hänt de personer med invandrarbakgrund som det senaste året sökt rådgivning via IFS i syfte att starta eget företag.

Metod

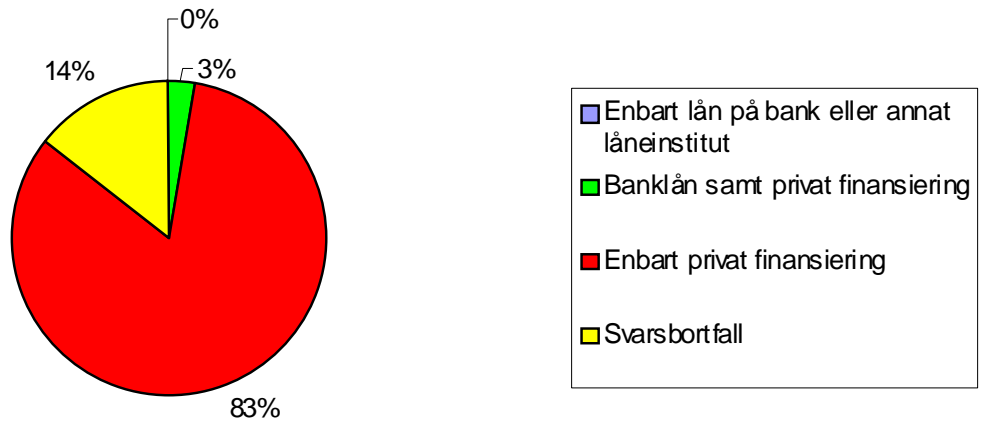
Ett urval av personer som de senaste åren sökt rådgivning via IFS, har kontaktats via telefon och ombetts att anonymt besvara ett antal frågor. Intervjuerna genomfördes fr.o.m. 19 februari 2007 t.o.m. 7 mars 2007. 51 personer har besvarat frågeställningarna. Frågorna som ställdes var om respondenten startat ett eget företag efter att han/hon varit i kontakt med IFS, och hur uppstarten av den verksamheten i så fall finansierades. I de fall då respondenten angav att han/hon ej hade startat ett eget företag efter att ha varit i kontakt med IFS efterfrågades huruvida finansieringsproblem var orsaken till detta, samt om personen i fråga fortfarande vill starta ett eget företag. Slutligen ställdes frågan om respondenten idag är verksam som egenföretagare, eller annars vilken huvudsaklig sysselsättning den svarande har.

Resultat av telefonundersökningen

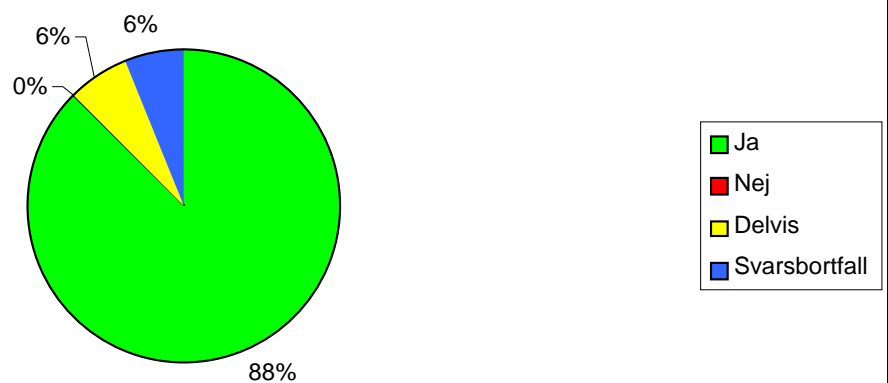
På frågan om respondenten startat ett eget företag efter att denne varit i kontakt med IFS, svarar 69 procent jakande, medan 31 procent anger att de inte startat ett eget företag. Inräknat i de jakande svaren återfinns även två respondenter som angivit att de varit i kontakt med IFS i samband med en expansion av sitt företag, och att denna nu genomförts. På frågan förekom inget svarsbortfall.

Av de 69 procent som angett att de startat ett eget företag efter att ha varit i kontakt med IFS svarade ingen att de finansierat uppstarten enbart genom lån på bank eller annat låneinstitut. 2 procent ordnade finansiering till det egna företaget genom finansiering genom såväl banklån som genom privat finansiering. 83 procent angav olika, ibland flera, varianter av privat finansiering – eget sparad kapital, konsumtionslån på banken, lån av vänner och/eller lån av familj. Drygt 14 procent svarade ej på frågan.

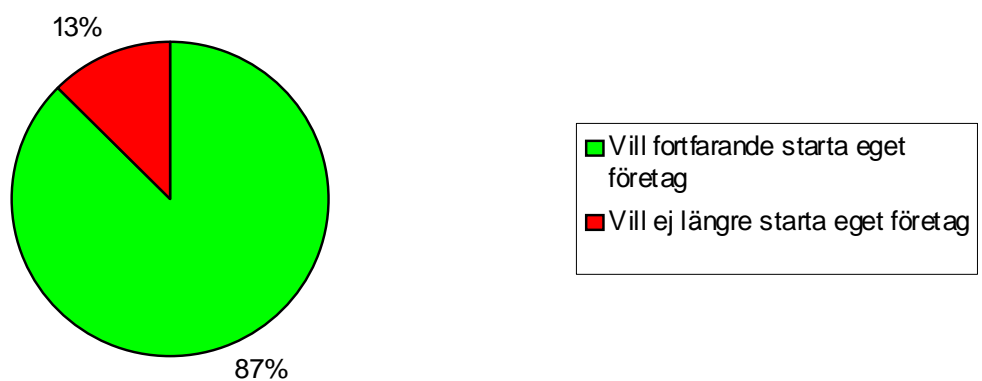
Om JA - hur finansierades uppstarten av din verksamhet?

31 procent av de intervjuade personerna angav att de ej startat ett eget företag efter att ha varit i kontakt med IFS. Knappt 88 procent av dessa angav finansieringsproblem som orsak till att de ej startat den påtänkta verksamheten. 6 procent angav att det delvis var finansieringsproblem som orsakade att de ej startat ett eget företag. 6 procent angav inget svar på frågan.

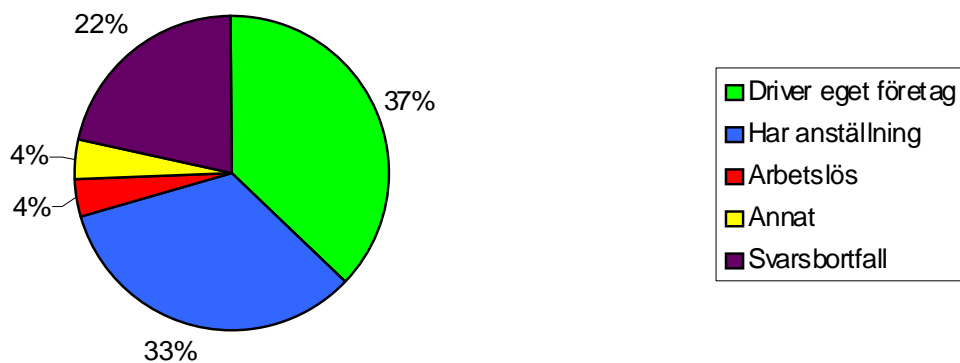
Om NEJ, är det på grund av finansieringsproblem?

Av de 31 procent som angett att de ej startat ett eget företag efter att ha varit i kontakt med IFS svarade 87 procent att de fortfarande ville starta ett eget företag. 13 procent hade ej längre någon vilja att starta ett eget företag. Inget svarsbortfall noterades på frågan.

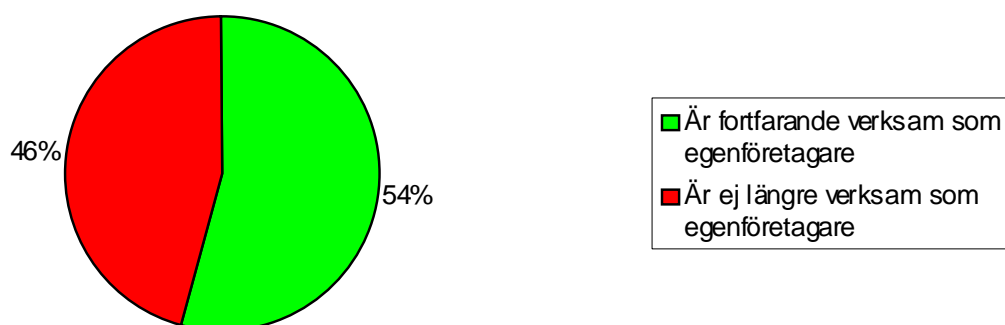
Om NEJ, vill du fortfarande starta ett eget företag?

37 procent av respondenterna svarar att de för närvarande driver sitt egna företag.

Vilken är din huvudsakliga sysselsättning?

Av de respondenter som valde att starta verksamhet är det 54 procent som fortfarande är verksamma.

Är du fortfarande verksam som egenföretagare?

Inga antaganden eller statistiska beräkningar har gjorts när de gäller svartsbortfallet på någon fråga.

Analys

Företag som drivs av personer med utländsk bakgrund är en viktig del av den svenska ekonomin. Enligt Nuteks rapport startas ungefär vart femte företag idag av en person med invandrarbakgrund. I samtliga undersökningar som tas upp i omvärldsanalysen beskrivs på olika sätt finansierings-situationen för personer med invandrarbakgrund som vill starta egna företag. Dessas situation är dramatiskt sämre jämfört med svenskars, bland annat när det gäller att få finansiering av bank eller låneinstitut till sitt företag. Man upplever sig mindre bra bemötta av banker och har svårt att få lån i samband med uppstarten, vilket leder till att man i mindre utsträckning än andra företagare lånar i bank, utan istället använder sig av flera olika finansieringskällor. Bilden bekräftas av resultaten i vår undersökning. I en annan rapport från Nutek beskrivs hur 29 procent av företagarna födda utomlands bedömt att bristande tillgång till lån hindrar företagets tillväxt, och 26 procent bland företagarna med invandrarbakgrund upplevde tillgång till lån som ett tillväxthinder. Motsvarande andel för samtliga företagare är 16 procent.

Trots att den telefonundersökning som ligger till grund för denna rapport ej efterfrågar anledningen till att ingen respondent uppgivit att de finansierat uppstarten av sin verksamhet enbart med hjälp av lån på bank eller annat låneinstitut, har flera respondenter spontant uttryckt att den privata finansieringen beror på att man blivit nekad banklån eller lån från annat låneinstitut. Samma förhållande gäller för flera respondenter som angivit att de ej alls startat ett eget företag. Enligt studien ”Entreprenörer utan kapital” försöker de flesta entreprenörer med utländsk härkomst inte ens att söka finansiering genom banklån eller likande, utan förlitar sig istället på att få låna av släktingar och vänner. Huruvida detta är korrekt eller ej, kan ej uttydas av telefonundersökningen. Flera respondenter har dock spontant angivit att de finansierat uppstarten av sin verksamhet genom privata konsumtionslån från bank, vilket har rejält högre räntesatser och oftare kortare återbetalningstid än övriga banklån. Sannolikt gör detta att dessa företag får sämre förutsättningar att överleva än vad företag finansierade genom traditionella företagslån med lägre räntesats och längre avbetalningsperiod har.

Trots att ingen respondent uppgivit att denne finansierat uppstarten av sin verksamhet enbart genom lån från bank eller annat låneinstitut har alltså hela 69 procent ändå startat ett eget företag, vilket torde tyda på ett betydande entreprenörskap inom gruppen, även om urvalet grundar sig på de personer som varit i kontakt med IFS. Dock finns ingen jämförbar siffra för personer med helt svensk härkomst.

Bland de respondenter som angett att de ej startat ett eget företag efter att ha varit i kontakt med IFS svarade 87 procent att de fortfarande ville starta ett eget företag. En alternativ finansieringskälla skulle med stor sannolikhet leda till ett stort antal fler företagare, eftersom 88 procent av dessa personer angivit att anledningen till att de ej redan startat ett eget företag berodde på finansieringssvårigheter.

37 procent av det totala antalet respondenterna svarar att de för närvarande driver sitt

egna företag. En klar minskning noteras från de 69 procent som uppgivit att de startat ett eget företag efter att ha varit i kontakt med IFS. Svartsbortfallet är dock mycket högt på denna fråga. Av de respondenter som startat ett eget företag, men som ej längre är verksamma har dock några få personer spontant uppgivit orsaken till detta. Orsakerna varierar från att någon har angivit att det ej gick att driva verksamheten på grund av svårigheter med finansiering till familjeskäl, sjukdom, dålig lönsamhet samt att företaget sålts.

Enligt Integrationsverkets rapport för 2005 överlever alltfler företag som startas av utrikes födda tre år efter starten och ligger nu på samma nivå som andra företag. I genomsnitt var 55 procent av de företag som startades i Sverige år 1998 fortfarande aktiva efter tre års verksamhet. Resultatet från telefonundersökningen visar att 54 procent av de som valde att starta ett eget företag efter att ha varit i kontakt med IFS, fortfarande är verksamma som entreprenörer. Återigen bör påpekas att ingen utav respondenterna hade fått hela sin finansiering genom lån på bank eller annat låneinstitut utan att flera istället finansierat sin verksamhet genom relativt kostsamma privata konsumtionslån.

Enligt IFS statistik över de personer som startade verksamhet var hela 75 procent arbetslösa innan uppstarten. I såväl ”Myten om invandrarföretaget” som i ”Entreprenörer utan kapital” konstateras att det är vanligare för personer med invandrarbakgrund att starta företag på grund av arbetslöshet, eller risk för arbetslöshet. Att starta ett eget företag ses som ett alternativ till arbetslöshet. I den telefonundersökning som ligger till grund för denna rapport, har det inte efterfrågats vilken respondenternas huvudsakliga sysselsättning var före kontakten med IFS. Det kan dock konstateras att det med relativt stor säkerhet finns personer som varit arbetslösa, men som nu är entreprenörer, i telefonundersökningen.

Förslag till lösning

För att motverka de skevheter på arbetsmarknaden som finns idag och som inte nuvarande system har klarat av att åtgärda, krävs nytänkande. Det handlar framför allt om att motverka den diskriminering av personer med utländsk bakgrund som finns i samband med låneansökan vid företagsbildandet och att tillvarata det entreprenörskap som finns inom gruppen, men det handlar även om de nya arbetstillfällena som skulle kunna uppkomma som en trolig följd av att problemen löses och att fler företag skapas.

En undersökning bland entreprenörer med invandrarbakgrund som redovisas i ”Entreprenörer utan kapital” visar efterfrågan på någon typ av räntefri fond, riktad rådgivning och information för att kunna starta ett företag.

Mot bakgrund av telefonundersökningen och denna rapport, samt med stöd av tidigare

presenterade undersökningar, studier och rapporter av exempelvis opinionsinstitutet Temo, Nutek, Nya jobb & företag och Länsstyrelsen i Stockholms län förespråkar IFS en lösning liknande mikrolån eller mikrokrediter. Begreppen mikrolån och mikrokrediter omnämns nedan som mikrolån.

Sverige har i detta fall en del att lära av omvärlden. Sedan Nobels Fredspris tilldelades den i Bangladesh verksamme ekonomiprofessorn Muhammad Yunus och Grameen Bank, har så kallade mikrolån fått stor uppmärksamhet även i Sverige. Mikrolån förekommer visserligen i Sverige, om än i mycket begränsad omfattning. Internationellt sett ligger Sverige i det här avseendet långt efter många övriga länder. Mikrolån förekommer redan i ett hundratal länder, däribland Norge som har såväl en kvinnobank på Lofoten, som mikrolån till grupper där många av deltagarna är flyktingar och invandrare. År 2005 var dessutom mikrokreditåret i FN.

I Sverige har mikrolån tenderat att ses som biståndsprojekt, bland annat har Svenska kyrkan via Lutherhjälpen stött olika typer av mikrolån på olika håll i världen, Rotary startade redan på 80-talet egna mikrolånsprojekt i flera länder och Sida var en av de första biståndsgivarna till Nobelprisvinnaren Grameen Bank. Dock finns mikrolån redan i Sverige, om än i liten skala.

Genom att systematiskt och i större skala erbjuda mikrolån skulle fler personer ges möjlighet att starta egna företag. Mikrolån handlar inte om bistånd eller att profitera på de mindre bemedlade, utan det handlar om att genom mikrolån ge möjlighet för dessa personer att starta en egen verksamhet. Sedan tidigare finns studier som klarlägger att mikrolån är en finansieringsform som passar särskilt bra för såväl kvinnor som personer med utländsk bakgrund.

Men, många har haft svårigheter att få lån med hjälp av mikrolån i Sverige – det verkar som om idéerna av någon anledning inte anammats. För trots att ALMI, det statliga bolag som kan bevilja minilån, en form av mikrolån på summor upp till 50 000, ger ut fler och fler minilån, är trenden den motsatta hos de vinstdrivna bankerna. En förklaring skulle kunna vara att bankerna anser att det är för svårt att göra något med så begränsade medel som mikrolån innebär.

IFS anser att den svenska regeringen borde utreda frågan hur intresset för mikrolån och finansiell rådgivning hos de vinstdrivande bankerna kan öka. Det är en utveckling som inte bara skulle gynna individen utan som även borde minska arbetslösheten och därmed gagna samhället i stort.
